

INFORMATIVNA TOČKA I POUČNA STAZA U PARK-ŠUMI TRAKOŠĆAN

Tekst govori o realizaciji informativne točke i poučne staze u park-šumi Trakošćan. Taj projekt ostvaren je uz pomoć zajma Svjetske banke te ima veliku važnost za zaštitu prirode, edukaciju posjetitelja te turistički razvoj bednjanskog kraja.

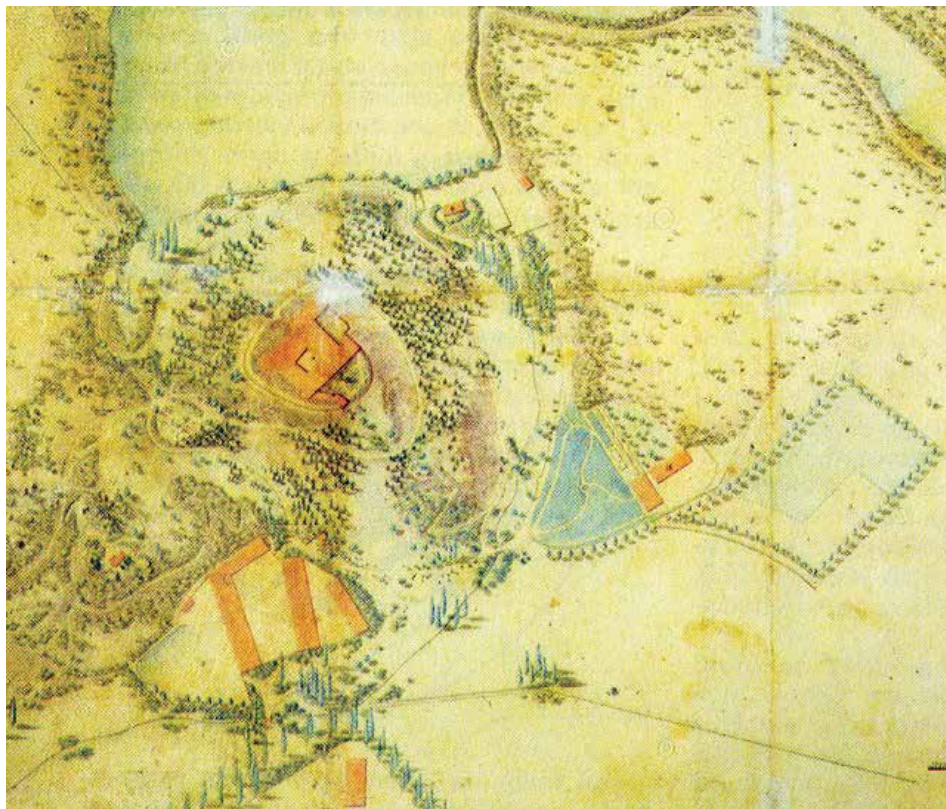
UVOD

Trakošćanski posjed, kao osnova za razvoj bogatstva i moći, imao je vjerojatno i presudnu važnost za plemićku obitelj Drašković. Okruženje dvorca, misleći na šumu oko jezera te uređeni prostor parka, očuvani su dijelovi nekadašnjeg velikog imanja te tvore povijesnu i prirodnu cjelinu koja je danas zaštićena kao kulturno dobro. Kompleks čini sam dvorac u korelaciji, prirodnoj i prostornoj, s drugim građevinama (dvije gospodarske zgrade podno dvorca, kapela sv. Križa, vrtlarska kuća i ribarska kućica na jezeru), te perivoj uz dvorac, jezero i park-šuma. Muzejska ustanova Dvor Trakošćan već šezdeset godina upravlja i održivo gospodari skrbeći se o dvorcu sa stalnim muzejskim postavom ali i održava cjelokupni okolni perivoj sa park-šumom i jezerom.

POSEBNOSTI PARK-ŠUME TRAKOŠĆAN

Najzaslužnija osoba za današnji izgled spomenutog kompleksa, i njegov idejni začetnik, svakako je grof Juraj VI. Drašković (1804. - 1889.). Nakon uspješne vojne karijere posvetio se obnovi dvorca Trakošćan: pretpostavlja se da je imao razrađen projekt za njegovo turističko korištenje. Juraj VI. daje preurediti neposredno okruženje dvorca tako što nastaje planski uređen park, odnosno romantičarski perivoj engleskog tipa koji oponaša prirodu i daje prividnu spontanost u organizaciji pro-

stornih dijelova.¹ Tijekom vremena zbog sađene i samonikle vegetacije promijenio se odnos *punog* (grmlje i drveće) i *praznog* (livade) prostora u samom parku, što je možda malo narušilo samu početnu kompoziciju, ali ipak, prema sačuvanom planu (slika 1.), možemo uočiti kako je u velikoj mjeri ipak zadržao izvorni oblik i danas je to najbolje očuvani perivoj sjeverozapadne Hrvatske.

Slika 1. Franz Rising, plan trakošćanskog perivoja, 1858. godina

Odraz dvorca na vodenoj površini najčešća je i najraširenija, najzastupljenija, ilustracija Trakošćana. Međutim, jezero nije imalo samo estetski značaj.² Ono, osim što danas daje čar dvorcu i okolini, imalo je i gospodarsku funkciju kao ribnjak, a na dijelu brane bili su mlin, pilana te kasnije i manja elektrana. Park-šuma

¹ Siniša KRZNAR i Ivan MRAVLINČIĆ, *Trakošćan – burg-muzej, Dvor Trakošćan*, Trakošćan, 2007., 194.

² Mladen OBAD-ŠĆITAROCI, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991., 269.

zaštićen je dio prirodne površine od 450 ha, od čega pod sam Dvor Trakošćan spada 80 ha tog područja. Bogata vegetacija zajedno s jezerom čini skladnu hortikulturalnu cjelinu.³ Zahvaljujući atraktivnom izgledu dvorca i perivoja, njihovoj dobroj očuvanosti te ljepoti krajolika, Trakošćan je postao poželjna turistička destinacija te jedna od najposjećenijih lokacija Varaždinske županije.

Prirodna baština do nedavno nije bila dovoljno vrednovana i nedovoljno je sudjelovala u trakošćanskoj turističkoj ponudi. Izostajala je odgovarajuća prezentacija prirodnih vrijednosti, nije postojala poučna staza, a ribarska kućica uz jezero nije se koristila. Usprkos tome, ipak, park i šuma su pod stručnim nadzorom redovito održavani njegovom šumskih sastojina, sanitarnom sječom stabala, uređivanjem putova i drugih površina. Zadnjih su godina poduzimani značajniji zahvati, tako da je u samom perivoju provedena evidencija s geodetskim snimanjem pojedinačnih stabala, izrađena je *Studija utvrđivanja stanja vode u jezeru Trakošćan s programom mjera za njegovu sanaciju i revitalizaciju*, obnovljen je kameni most, uklonjen je stari bazen kod brane te je taj prostor pretvoren u amfiteatar za održavanje manifestacija s izgrađenom servisnom građevinom. U podnožju dvorca uređen je trg s ponudom proizvoda iz okolnog kraja.⁴

Trakošćansko područje spada u nacionalnu ekološku mrežu - NATURA 2000. To je ekološka mreža Europske unije koja obuhvaća morska i kopnena područja izdvojena radi očuvanja rijetkih i ugroženih prirodnih staništa biljnih i životinjskih vrsta.⁵ Također, dugi niz godina postoje i inicijative za proglašenje jugozapadnog dijela Varaždinske županije parkom prirode Hrvatsko Zagorje (zajedno s jednim dijelom područja iz susjedne Krapinsko-zagorske županije), što uključuje i područje park-šume Trakošćan. U sklopu odobrenog zajma Svjetske banke (ugovor potpisan 2011. godine) započela je provedba petogodišnjeg Projekta integracije u EU Natura 2000 (EU Natura 2000 Integration Project - NIP). Projekt su proveli Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, odnosno Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Varaždinske županije koja je i nositelj projekta, te Dvor Trakošćan. Nakon provedenog natječaja u svibnju 2013. započelo se s izvođenjem radova. Radovima se izvršilo uređenje i opremanje ribarske kućice u prikladnu informativnu točku kao i izrada i postavljanje poučne staze na postojećoj šetnici oko jezera.

³ S. KRZNDAR, *Trakošćan – burg-muzej*, 196, 198.

⁴ *60 godina muzeja Dvor Trakošćan*, Dvor Trakošćan, Trakošćan, 2014., 23.

⁵ <http://www.dzsp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000-129.html>, preuzeto 12. kolovoza 2015.

CILJEVI PROJEKTA

Cilj je projekta unapređenje zaštite prirode i poboljšanje turističke ponude prezentacijom prirodnih vrijednosti park-šume Trakošćan i pripadajućeg okolnog područja ekološke mreže, ali i jačanje značaja zaštite prirode i prirodnih vrijednosti na ovoj priznatoj kontinentalnoj turističkoj destinaciji, odnosno razvoja turizma koji je prihvatljiv za ovo područje ekološke mreže. Postavljanjem poučne staze i opremanjem informativne točke stvorit će se baza za mogućnost naplate ulaznica prilikom obilaska ovog područja, kao i mogućnost ostvarenja dodatnih prihoda putem prodaje suvenira.⁶ Izrađena je projektna dokumentacija, izvršena analiza utjecaja na okoliš s planom upravljanja, usklađeni su projekti sa strateškim dokumentima te poduzete druge aktivnosti.

OPIS INFORMATIVNE TOČKE I POUČNE STAZE

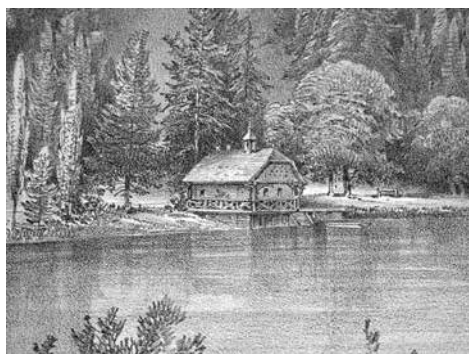
Informativna točka smještena je u nekadašnjoj ribarskoj kućici. Ta manja drvena građevina nastala je u drugoj polovici 19. stoljeća u sklopu oblikovanja trakošćanskog parka (slika 2.). Do šezdesetih godina 20. stoljeća u podnožju dvorca na južnoj strani obale postojala je još i kućica za kupaće. Ribarskom kućicom se do prije dvadesetak godina služilo ribičko društvo koje je na njoj izvelo i rekonstrukcijski zahvat; ona se nalazi se na sjevernoj obali trakošćanskog jezera i okružena je stablima romantičarskog perivoja. Kućicu s dvorcem Trakošćan povezuje pristupni put, te parkovna šetnica. Na mjestu postojeće izgrađena je nova građevina s uređenim okolišem, čime je omogućeno zadržavanje na otvorenom (slika 3. i 4.). Zahvat nije uzrokovao promjenu položaja kao ni tlocrtnih i prostornih dimenzija. Dvor Trakošćan prethodno je izveo vodovodni i strujni priključak te potom uredio putove, mostiće i staze.

Sam rad informativne točke uključuje, odnosno predviđa, pružanje usluga grupama i posjetiteljima van organiziranih posjeta: prema najavama za organizirane grupe održavale bi se edukativne radionice, predavanja i programi namijenjeni interesnim skupinama. Davali bi se podaci posjetiteljima, vršila bi se prodaja suvenira i tiskovina, dijelili bi se prospekti, a također je u planu pružanje ugostiteljskih usluga.⁷

Poučna staza oko trakošćanskog jezera nosi naziv *Put vila*. Šetnica je duga oko pet kilometara i uz laganu šetnju može se razgledati za dva sata. Započinje u podnožju dvorca na ulazu u kompleks. Sama poučna staza obuhvaća dvadeset točaka (slika 5), dok su kućica na jezeru i njeno okruženje namijenjeni predahu

⁶ Plan upravljanja okolišem za info-punkt i poučnu stazu Trakošćan, Oikon d.o.o., Zagreb, 2012., 1.

⁷ Plan upravljanja okolišem za info-punkt i poučnu stazu Trakošćan, 9.

Slika 2. Detalj s litografije L. Czernya
oko 1855.-1860. godine

Slika 3. Kućica na jezeru -
informativna točka

za vrijeme šetnje. Informacije su prezentirane kroz više razina: plan park-šume pruža nam prikaz s ucrtanim sadržajima i punktovima poučne staze, šumskim čistinama, pravilima ponašanja i drugo, dok informativno-edukativne ploče daju općenite podatke o prirodnim vrijednostima i zanimljivostima područja (šumske zajednice, livadne zajednice, močvarno i vodeno bilje, životinje livada i šuma, ptičji svijet, Trakošćansko jezero, obilježja perivoja i slično).⁸ Dijeli se i besplatna dvojezična brošura s osnovnim informacijama.⁹ Također su još u planu i informativne ploče s ilustracijama flore i faune te legende koje bi označavale pojedine primjerke biljnih vrsta (drveće, grmlje). Poučna staza pruža informacije svim posjetiteljima o prirodnim (biološkim i krajobraznim) vrijednostima i zanimljivostima park-šume i okolnog područja, te istovremeno educira djecu i odrasle kako bi prepoznavali pojedine vrsta drveća, grmlja zeljastih biljaka i životinja.

Ovim ulaganjem unaprijeđen je sustav upravljanja zaštićenim područjem, te je ojačan značaj zaštite prirode na ovoj priznatoj kontinentalnoj turističkoj destinaciji, što su neophodne pretpostavke za razvoj turizma koji je prihvatljiv za ovo područje ekološke mreže. Osigurati će se održivo korištenje prirodnih resursa u cilju zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti tog dijela Varaždinske županije. Prirodna baština predstavlja dio resursne osnove lokalne zajednice i temelj je očuvanja njenog prostornog i kulturnog identiteta - stoga je jedan od

⁸ *Park-šuma Trakošćan – Poučna staza*, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Varaždinske županije, Varaždin, 2011., 5.

⁹ Brošura je tiskana u lipnju 2015. u izdanju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Varaždinske županije i Dvora Trakošćan. Sadrži ilustracije s kratkim opisom park-šume i perivoja, jezera i povijest Trakošćana, te kartografski prikaz poučne staze.

Slika 4. Unutrašnjost informativne točke

Slika 5. Informativno-edukativna ploča
na poučnoj stazi

ciljeva razvoja prostornog uređenja županije i općine odgovarajuća zaštita, obnova, održavanje i promicanje prirodnih vrijednosti prostora. Trakošćan se nalazi u vrhu ponude kulturnog turizma sjeverozapadnog dijela Hrvatske i privlačno je odredište raznih kategorija posjetitelja. Obogaćen dodatnim sadržajima kao što su poučna staza sa informativnom točkom značajnije će se unaprijediti zaštita prirode i potaknuti turistički razvoj. Realiziranim projektom potaknut će se pozitivan odnos prema prirodi, podići će se razina svijesti i educirati će se posjetitelji i lokalno stanovništvo o potrebi i razlozima zaštite vrsta i staništa oko jezera Trakošćan i pripadajuće park-šume.

LITERATURA

1. *60 godina muzeja Dvor Trakošćan*, Dvor Trakošćan, Trakošćan, 2014.
2. Siniša KRZNAR i Ivan MRAVLINČIĆ, *Trakošćan – burg-muzej*, Dvor Trakošćan, Trakošćan, 2007.
3. Mladen OBAD-ŠČITAROCI, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Školska knjiga, Zagreb, 1991.
4. *Park-šuma Trakošćan – Poučna staza*, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Varaždinske županije, Varaždin, 2011.
5. *Plan upravljanja okolišem za info-punkt i poučnu stazu Trakošćan*, Oikon d.o.o., Zagreb, 2012.
6. <http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000-129.html>, preuzeto 12. kolovoza 2015.

SAŽETAK

INFORMATIVNA TOČKA I POUČNA STAZA U PARK-ŠUMI TRAKOŠĆAN

Očuvanje, ali i unapređenje prisutnih prirodnih resursa predstavljaju prioritet za poboljšanje turističke ponude. Predstavljanje istog posjetiteljima na adekvatan, odnosno poboljšan, način osigurat će svakako i povećanje samog broja zainteresiranih turističkih namjernika što onda opet pruža nove mogućnosti i u ostvarivanju većeg financijskog prihoda. Muzejska ustanova Dvor Trakošćan uz potporu zainteresiranih strana na lokalnoj, državnoj ali i europskoj razini, intenzivira svoje napore u ostvarenju navedenih ciljeva. Uređenje poučne staze i obnova ribarske kućice s prenamjenom u informativnu točku, svakako tome pridonose.

Cljučne riječi: informativna točka; poučna staza; park-šuma; zaštita; turizam; Trakošćan.

SUMMARY

INFORMATION CENTER AND EDUCATIONAL PATH IN FOREST PARK TRAKOŠĆAN

Preservation and improvement of the current natural resources represents priority for the improvement of the tourist offer. Presentation of this to the visitors in an adequate and improved way will contribute to the increase in the number of tourist interested passers and that will contribute to new possibilities in achieving higher financial income. With the support of local, national and european parties, museum institution Dvor Trakošćan is increasing its efforts in achieving this goals. Opening of the educational path and restoration of the fisherman's house with its conversion to the information center, certainly contributes to this.

Key Words: information center; educational path; Forest park; protection; tourism; Trakošćan.